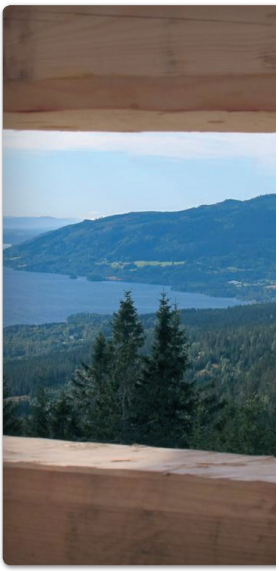
GRUNNLOVSJUBILEET 1814-2014

CARSTEN ANKERS LYSTHUS

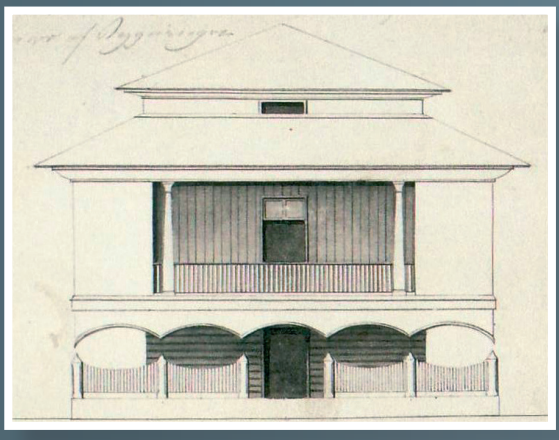
PROGRAM FOR ÅPNINGEN LØRDAG 8. JUNI 2013

BESKRIVELSE
AV PROSJEKTET

Eidsvoll kommune og Feiring Jernverks Venner (FJV) i samråd med konservator ved Eidsvoll 1814, har gjenreist Carsten Ankers bolig- og representasjonssted i Feiring Jernverk - lokalt kalt Lysthuset.

FJV tok beslutningen om å gjenreise huset i mars 2010 etter en faglig vurdering av forsker Gunnar Molden og museumspedagog Heidi Arild, begge ansatt ved Næs jernverksmuseum, Tvedestrand. Etter bestilling fra FJV laget de en utredning om kulturminnet Feiring jernverk. Her ble gjenreisingen av Lysthuset begrunnet med at huset ville synliggjøre forbindelsen mellom Feiring jernverk og Eidsvold Værk ved eieren Carsten Anker og dermed nærheten til de politiske prosessene som resulterte i en norsk grunnlov og folkestyre.

Huset er bygget på den opprinnelige tomta etter autentiske tegninger. Tømmerkassa i lokalt tømmer stod ferdig i oktober 2012, og ferdigstillelsen vil foregå våren 2013. Prosjektet har en kostnadsramme på 4,5 millioner kroner og er finansiert ved tilskudd fra Stortinget v/Kulturdepartementet, Akershus fylkeskommune, Eidsvoll kommune, Totens Sparebank og en formidabel dugnadsinnsats fra Feiring Jernverks Venner.

Feiring jernverk tilhører Eidsvoll museum som er en del av Akershusmuseet.

Original fasadetegning. Lysthuset er i to etasjer og bygd i tømmer. Huset har setteritak og svalganger. Bygget viser norsk byggetradisjon, gir enkel adgang til naturen og slipper mye lys inn. Byggestilen viser Ankers nære kontakt med Østen.

PROGRAM

FOR ÅPNING 8. JUNI 2013 KL. 13.00

- Åpning av Carsten Ankers lysthus v/stortingspresident Dag Terje Andersen.
- Skuespillet «Brytningstid» Urpremiere. Manus: Kjell Ola Dahl. Regi: Guro Ekornholmen. Aktører: Jernverksteatret.
- Historien om gjenreisingen av Carsten Ankers lysthus v/leder i Feiring Jernverks Venner, Marit Brodshaug Sveen.
- Vokalverk av Torbjørn Ellingsen. Urframføring v/vokaloktett under ledelse av Morten Haugli.
- Hilsningstale ved ordfører Einar Madsen, Eidsvoll.
- Servering av «Jernverkssuppe», omvisning i Lysthuset og sang av vokaloktetten.

Gjestene oppfordres til å komme i god tid – innen kl. 12.00. Arrangementet finner sted ute. Ta derfor med yttertøy tilpasset været. Ta også gjerne med klappstoler eller sitteunderlag og mat og drikke. Dette blir en turdag for hele familien.

Åpningsarrangementet inngår i Hovedkomiteens program for grunnlovsjubileet. Eidsvoll kommune og Feiring Jernverks Venner er ansvarlig arrangør.

HISTORISK

BAKGRUNN

Carsten Anker eide Eidsvold Værk fra 1794 til 1822. Han utviklet driften ved verket, men satset også på et nytt smelteverk nær jernmalmgruvene i Feiring. I anleggstiden på åtte år bygde han opp jernverkssamfunnet ved Torgunrudelva helt fra grunnen av, anla vegene og moderniserte gruvedriften. Han bygde også et lysthus til eget bruk på Aftenshøyden, i dag kalt Lysthuskampen (475 m.o.h.). I brev til sin bror Peter Anker i 1802 beskriver Anker boligen slik:

«Et Lyst-Huus, som en Spærstue, som har den skjønneste Udsikt som maaske er at finde i Norge, da man har Mjøsen for sine Fødder samt hele Hedemarken omtrent 8 á 10 Miile i Strækning».

Her oppholdt han seg under sine besøk i verket, og her mottok han sine gjester og forretningsforbindelser. Carsten Anker hadde hele sin yrkeskarriere i København der han kom i tett kontakt med den danske kongefamilien. Det nære vennskapet som utviklet seg mellom Christian Frederik og Carsten Anker, var hovedgrunnen til at nettopp Eidsvollsbygningen ble den sentrale arenaen for grunnlovsforhandlingene våren 1814.

«Denne minneplata ble under en ombygging funnet i grunnmuren til et av våningshusene på garden Svenby. Det går fram av inskripsjonen at den ble støpt etter et besøk som prins Christian Frederik hadde avlagt ved jernverket» . (Hentet fra Feiring bygds historie bind 1)

Carsten Anker og den danske arveprinsen besøkte Feiring jernverk og Lysthuset året før – 8. juni 1813. Det var på

denne reisen arveprinsen ble kjent med Eidsvold Værk og det som i dag er Eidsvollsbygningen. Av den grunn kan besøket i Feiring i juni 1813 sees som en del av opptakten til det som skulle skje i 1814.

Feiring jernverk har i dag en av Norges best bevarte masovner og et godt bevart jernverksområde som gir et unikt bilde av hvordan et jernverksamfunn var bygd opp. Jernverkets historie holdes levende gjennom spelet «Menn av malm, jenter av jern» som framføres i Jernverkshelga som arrangeres hvert år i august.

For mer info: www.jernverket.info

LYSTHUSET

EIDSVOLLS NYE KULTURARENA

Lysthuset skal:

- være ei storstue for alle
- gi tilbud til skoleklasser, foreninger, bedrifter og besøkende
- benyttes av museene og Eidsvoll 1814 i deres arbeid
- være en arena for formidling og levendegjøring av vår lokale og nasjonale historie
- være et sted for opplevelse og sosialt samvær
- være et sted for ro og ettertanke
- være i et fantastisk turmål

Kulturminnet Feiring jernverk har nå tre arenaer som kan sees i sammenheng: jernverksområdet, St. Pauls gruve og Lysthuset. Dette gir mulighet for spennende og varierte opplevelser som gruvevandringer, omvisninger og kulturformidling.

VEIEN TIL

FEIRING OG LYSTHUSET

Fra sør

Kjør E6 nordover til Minnesund.
Velg avkjørselen til Feiring og Gjøvik – fv. 33.
Kjør fv 33 til Feiring sentrum – ca. 12 kilometer.

Fra nord

Kjør fv 33 sørover fra Skreia til Feiring sentrum.

Fra Feiring sentrum

Følg skilt til parkering ved Feiring skole.
Herfra vil shuttlebusser gå mellom kl. 10.00-11.30 til Øverbygda.
10 minutters gange til Lysthuset.

Lokalkjente

kan bruke Bamrudvegen/Dalbekkvegen til Atthalsdammen (parkering) og spasere til Lysthuset – ca. 25 min. gange.

Guidet tur

langs den gamle ferdselsvegen fra Mjøsa til Feiring jernverk – varighet ca. 2,5 time. Parkering og oppmøte kl. 10.00 ved Feiring Sag som ligger ved utløpet av Torgunrudelva.

Gudstjeneste fra Lysthuset

Søndag 9. juni kl. 11.00 er det gudstjeneste fra Lysthuset ved biskop i Borg – Atle Sommerfeldt.
Kirkekaffe – Omvisning i huset.

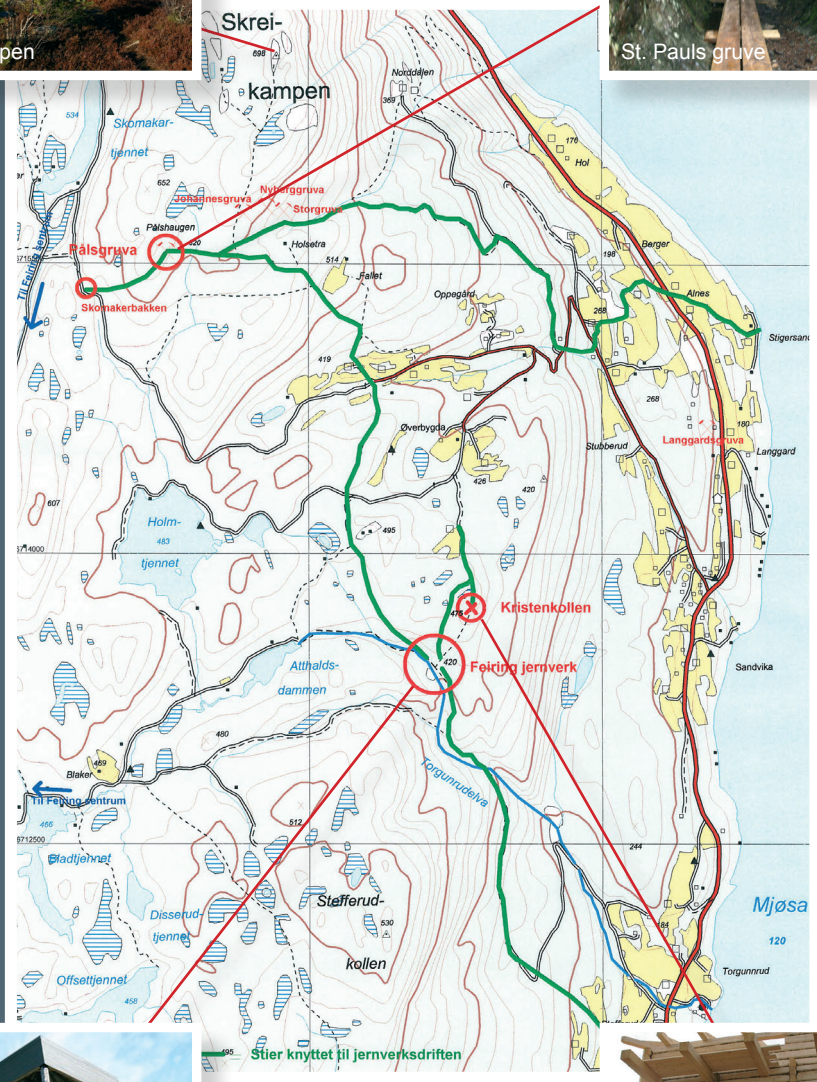
Kle deg etter været. Ta med stol/sitteunderlag.

Skreikampen

St. Pauls gruve

Feiring jernverk

Carsten Ankers lysthus

GRUNNLOVSJUBILEET 1814-2014

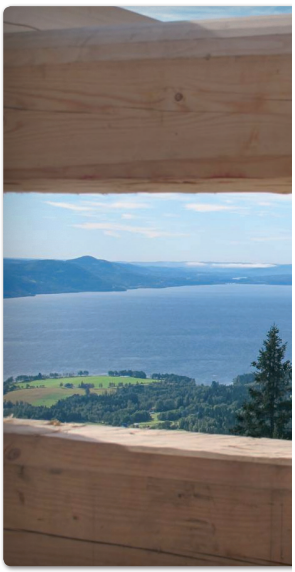

foto: Lisa Brodshaug

Spørsmål om omvisning eller leie av Lysthuset rettes til Eidsvoll kommune, Innbyggertorget tlf. 66107000 - innbyggertorget@eidsvoll.kommune.no

FEIRING JERNVERKS VENNER